

Základní škola a Mateřská škola Holasice,
okres Brno-venkov, příspěvková organizace, Palackého 24. 664 61
Rajhrad

Preventivní program

školní rok

2022/2023

1. Základní údaje

Název školy, adresa:	Základní škola a Mateřská škola Holasice, okres Brno-venkov, příspěvková organizace IČ: 750 226 30
Sídlo základní školy:	Palackého 24
Sídlo mateřské školy:	J. Fučíka 149, Palackého 24
Ředitelka:	Mgr. Pavlína Zámečnicková
Kontakt ZŠ:	tel.: 547 229 262, 774 760 638 e- mail: zsholasice@seznam.cz
Kontakt MŠ:	tel.: 547 229 330 e-mail: holasicems@seznam.cz
Webové stránky školy:	www.zsholasice.cz
Metodik prevence:	Mgr. Ivana Trubáková
Konzultační hodiny MP:	pondělí: 13 – 14 hod.
email MP:	i.trubakova@seznam.cz

2. Charakteristika školy

Naše škola se nachází v malé vesnici okresu Brno – venkov s přibližně 1 200 obyvateli. Vesnice je klidná a málo frekventovaná, škola je pouze pro 1. stupeň ZŠ a v letošním roce zde plní školní docházku 87 žáků:

1. ročník - 15 žáků

2. ročník - 24 žáků

3. ročník - 15 žáků

4. ročník - 25 žáků

5. ročník - 8 žáků

Všechny školní třídy se nachází v jedné budově stojící v centru obce. K této budově patří školní dvůr a hřiště, které jsou využívány k trávení času o přestávkách a k pobytu venku v rámci školní družiny.

Jedná se tedy o relativně malou školu s rodinnou atmosférou a příjemným klimatem, která je podporována zřizovatelem i většinou rodičů.

Mimo vyučování mohou žáci navštěvovat několik zájmových útvarů a kroužků, např. kroužek keramiky, badmintonu, florbalu, angličtiny, logo-hrátky. Zájmy dětí rozvíjejí také vychovatelky ve školní družině hudebními, výtvarnými a pohybovými činnostmi.

Za rizikové faktory v okolí školy považujeme především silniční provoz na nepřehledných místech (přechod před školou - za zatáčkou, přechod do sokolovny, přechod přes železniční můstek, přechod přes frekventovanou silnici, blízkost železniční tratě).

3. Cíle prevence na škole

Dlouhodobým cílem prevence na škole je ve spolupráci s rodiči a ostatními institucemi formovat osobnost žáka, který je s ohledem na svůj věk schopen orientovat se v dané problematice (např. návykové látky, péče o zdraví, šikana, kyberšikana, vandalismus, záškoláctví), ptát se a činit správná rozhodnutí. Žák si bude vážit svého zdraví, bude si umět zorganizovat svůj vlastní volný čas a bude umět zvládat zásadní sociální dovednosti (např. komunikace, spolupráce, tolerance, pomoc druhým).

Výchovným úsilím školy je působit na žáky, aby v nich byly upevněny pozitivní vlastnosti a návyky, měli dostatek informací, které jim pomohou v krizových situacích zvolit nejvhodnější řešení.

Škola se snaží vytvářet podmínky pro kladné postoje pedagogických pracovníků a ostatních zaměstnanců školy k problematice prevence rizikového chování.

4. Hlavní aktivity a úkoly

- rozvíjení osobnosti a podpora komunikace, tvorba pozitivního sociálního klimatu na škole
- včleňování výchovy ke zdravému životnímu stylu a oblastí preventivní výchovy do výuky jednotlivých předmětů /prvouka, přírodověda, vlastivěda, český jazyk, výtvarná výchova, tělesná výchova/
- realizace projektů a výukových programů
- aktivity především v těchto oblastech prevence:
  - rizikové chování v dopravě
  - drogová závislost, alkoholismus a kouření
  - šikana, kyberšikana, záškoláctví, rasismus
  - netolismus, hráčství
  - posílení aktivit zaměřených na prevenci kouření, vandalismu, sprejerství a ničení školního majetku
  - pomoc při řešení rodinných problémů žáků
- řešení konkrétních problémových situací souvisejících s výskytem rizikového chování, průběžná diagnostika a evaluace
- vzdělávání pedagogických pracovníků v metodice preventivní výchovy
- vzdělávání školního metodika prevence
- poradenské služby žákům a rodičům
- vedení nástěnky a schránky důvěry
- včleňování výchovy ke zdravému životnímu stylu a oblastí preventivní výchovy do výuky jednotlivých předmětů /prvouka, přírodověda, vlastivěda, český jazyk, výtvarná výchova, tělesná výchova/

MATEMATIKA

- spolupráce ve skupině, žáci se učí argumentaci a sebekontroly
- základy finanční gramotnosti

ČESKÝ JAZYK

- rozvoj vyjadřovacích schopností (žádost, omluva, telefonování, diskuze, naslouchání)
- skupinová práce jako vzájemná pomoc při učení
- využití literárních děl k zamyšlení nad tématy prevence

ANGLICKÝ JAZYK

- multikulturní výchova
- snížení jazykové bariéry
- poznávání odlišného způsobu života lidí jiných zemí a jejich odlišných kulturních tradic

PRVOUKA

- Místo, kde žijeme: dopravní výchova, cesta do školy, chodec a cyklista
- Člověk a jeho zdraví: zdravý životní styl, zdravé zoubky, výživa, lidské tělo
- Lidé kolem nás: zdravé rodinné vztahy, přátelství, tolerance k odlišnostem, pomoc druhým, základní práva a povinnosti

PŘÍRODOVĚDA

- Lidé kolem nás: základy vhodného chování a jednání mezi lidmi
- Člověk a jeho zdraví: péče o zdraví, první pomoc, odpovědnost za své zdraví

VLASTIVĚDA

- Místo, kde žijeme: dopravní výchova, vztah k zemi, národní cítění
- Lidé kolem nás: význam a podstata tolerance, pomoci, principy demokracie

VV, PČ, HV, TV

- Využíváme především možnost společného tvoření při skupinové práci

5. Spolupráce s ostatními organizacemi

Škola spolupracuje s PPP Brno, SPC Brno, Policie ČR, MÚ Židlochovice, okolními základními a mateřskými školami a s místními organizacemi a sdruženími (OÚ Holasice, TJ Sokol). Škola bude podporovat jiné organizace, které se zabývají mimoškolní činností dětí a spolupracovat s nimi. Po dohodě poskytne prostory těmto organizacím pro práci s dětmi. Bude propagovat jejich činnost a informovat žáky o akcích.

Důležité kontakty:

Název	Telefon	Kontakt
Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti PhDr. Lenka Skácelová	548 526 802 603 885 663	skacelova@pppbrno.cz
PPP Zachova Mgr. Soňa Baldrmannová	543 245 914	zachova@pppbrno.cz
Protidrogový koordinátor Mgr. Lenka Možná	541 658 310	mozna.lenka@kr-jihomoravsky.cz
Informační centrum Policie ČR, koordinátor prevence por.Mgr. Zdeňka Procházková	974 622 458 602 161 766	krpb.tisk@pcr.cz
Informační oddělení Policie ČR nprap.. Milan Gruška	974 624 406 974 624 025	Krpb.prevence@pcr.cz
ÚMČ Židlochovice OSPOD Mgr. Iva Tycová	547 427 331 739 392 914	iva.tycova@zidlochovice.cz

Seznam užitečných internetových adres pro oblast primární prevence:

1. www.poradenskecentrum.cz
2. www.prevence-info.cz
3. www.adiktologie.cz
4. www.jmskoly.cz
5. www.drogy-info.cz
6. www.kurakovaplice.cz
7. www.zdrava5.cz
8. www.msmst.cz
9. www.podaneruce.cz
10. www.anabell.cz

6. Preventivní program vzhledem k cílovým skupinám:

a) Žáci ZŠ

- informace a aktivity z oblasti primární prevence
- schránka důvěry, informování na nástěnce MP
- vytváření nových kolektivů v 1. třídě,
- vytváření sociálních kompetencí ve výuce (párová a skupinová práce, dramatická výchova, sociální hry)
- seznámení žáků s volno časovými aktivitami v rámci zájmových útvarů, nepovinných předmětů a aktivit mimoškolních institucí působících v rámci ZŠ
- preventivní působení na žáky v průběhu školy v přírodě, školních výletů a jiných akcí školy
- blok s tematikou dopravní výchovy
- monitorování vztahů ve třídách (třídnické hodiny, zprávy pro čtvrtletní pedagogické rady, hry a dotazníky)
- organizování programů, besed, přednášek, soutěží a ostatních aktivit v rámci specifické primární prevence:
  - projektové dny (Mezinárodní den nekouření, První pomoc)
  - výukové programy PPP Sládkova dle nabídky
  - výukové programy SVČ Lužánky, Lipka, Rozmarýnek
  - přednášky PČR Brno
  - mimoškolní aktivity, sportovní hry, jazykové kroužky
  - pravidelné návštěvy divadel, muzeí, kin, knihoven
  - historické exkurze (Brno, Rajhrad)
  - kulturní, společenské, tělovýchovné akce dle celoroční nabídky (Den dětí, Svátek matek)

b) Žáci s rizikovým chováním

- celoroční průběžná práce s těmito žáky
- skupinové i individuální pohovory
- individuální přístup a pomoc
- aktivizace a motivace žáka
- posilování sebevědomí těchto žáků
- vedení k pozitivnímu vynikání
- nabídka volnočasových aktivit
- navázání kontaktů s organizacemi, které mohou žákům nabídnout pomoc
- rozbor konkrétních kolizních situací, nabídka řešení, nácvik chování, zdůrazňování tolerantního a neagresivního chování v kolektivu, podporování vědomí osobní zodpovědnosti za součinnost kolektivu, vysvětlování škodlivosti pojmu „falešná solidarita“, která v důsledku komplikuje soužití celého kolektivu
- spolupráce se SVP, PPP, OSPOD, Policií ČR
- spolupráce s rodiči problémových žáků

c) Pedagogičtí pracovníci školy

- školní metodik prevence I. Trubáková – metodická, řídicí funkce, spolupracuje s vedením školy a ostatními pedagogy
- nástěnky, kontakty
- mapování vztahů v třídních kolektivech
- tvorba Preventivního programu na šk. rok 2022/23
- seznámení pedagogů s PP a Krizovým plánem v rámci bloku na pedagogických radách
- řešení, diagnostika a evaluace preventivních programů
- aktuální vzdělávání v oblasti prevence
- spolupráce s odborníky / PPP, SVP, lékaři, OSPOD, OHS, Městská policie, Policie ČR, okresní MP/, s institucemi zabývajícími se využitím volného času dětí a mládeže, DDM, nadace aj.

Školní poradenské pracoviště

ŠPP je tvořeno výchovnou poradkyní a ředitelkou školy Mgr. Pavlínou Zámečnickovou a metodičkou prevence Mgr. Ivanou Trubákovou. Školní poradenské pracoviště poskytuje bezplatné poradenské a konzultační služby žákům, jejich rodičům a pedagogům. Snaží se pomáhat jim při zvládnání a řešení výchovných, vztahových a výukových potíží. Členové ŠPP se společně schází při aktivním řešení problémů, kladou důraz na mapování rizikového chování a jeho včasné řešení.

d) Rodiče

- informování rodičů o aktivitách prevence ve škole a jejím okolí na třídních schůzkách, na webových stránkách, při osobních konzultacích a získání jejich podpory
- aktivity pro rodiče a veřejnost: Slavnost světel, Vánoční dílničky, zpívání pod vánočním stromem, Den otevřených dveří, Den seniorů
- individuální spolupráce s rodiči při řešení konkrétních problémů dětí dle jejich požadavků
- vedení rodičů k vzájemnému dialogu o situaci mezi žáky, zvýšení angažovanosti rodičů a podílu jejich spolupráce při řešení problémových situací, zaměření se na získávání informací o situaci v konkrétním kolektivu, seznámení s možností využití schránky důvěry i pro rodiče

Harmonogram akcí plánovaných na školní rok 2022/2023

září

- vytváření třídních pravidel, seznámení se se školním řádem a s bezpečností ve škole
- vytváření vztahů žák – učitel, žák – žák, zařazení adaptačních aktivit do výuky

říjen

- Bezpečná cesta do školy – dopravní výchova (Prvouka)
- aktivity na podporu pozitivního třídního klimatu (VV, TV)

listopad

- 16. 11. – projektový den-Mezinárodní nekuřácký den – prevence kouření, závislostí, zdravý životní styl
- Slavnost světel
- online program Kyberšikana – 4. – 5. třída

prosinec

- vánoční dílničky
- tematické programy
- třídní vánoční besídky

leden

- Mapování vztahů ve třídě, povídání na téma šikana – třídní učitel, MP

březen

- Projektový den 1. pomoci – projektový den zaměřený na prevenci úrazů, první pomoc

duben

- Dopravní výchova – přednáška Policie ČR
- Škola v přírodě – 3. – 5. třída

květen

- Dopravní hřiště

červen

- Školní výlety – zaměření na klima třídy

Poznámka:

Plán činnosti v oblasti rizikového chování pro školní rok 2022/23 je flexibilní. Součástí MPP je Krizový plán (řešení rizikového chování v krizových situacích – požití návykové látky, šikana a kyberšikana, syndrom týraného dítěte, záškoláctví atd.)

15. září 2022

Vypracovala: Mgr. Ivana Trubáková

15. září 2022

Schválila: Mgr. Pavlína Zámečnicková

Přílohy:

7.1 Krizový plán

7.2 Základní legislativa

7.3 Monitoring

7.4 Zápis prvotního kontaktu při řešení šikany, kyberšikany

7. Přílohy

7.1 Krizový plán

Krizová intervence v podmínkách školy

K základním typům rizikového chování patří závislostní chování, záškoláctví, šikana a extrémní projevy agrese, extrémně rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, rasismus a xenofobie, negativní působení sekt, sexuální rizikové chování, okruh poruch a problémů spojených se syndromem týraného a zanedbávaného dítěte a spektrum poruch příjmu potravy. Níže je popsáno, jak se v určitých situacích v našich podmínkách školy zachovat.

Tabákové výrobky

Jak řešit konzumaci tabákových výrobků ve škole?

V případě přistižení žáka při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo na školních akcích je zaměstnanec školy povinen:

- zabránit žákovi v další konzumaci a výrobek mu odebrat
- vždy informovat ŘŠ a třídního učitele
- zjistit odkud má žák tabákový výrobek
- sepsat stručný zápis o události na formulář k tomu určený s vyjádřením žáka
- zápis předat ŠMP

TU informuje zákonného zástupce dítěte (výchovná komise). V závažných případech např. při opakovaném jednání ŘŠ vyrozumí OSPOD, v případě zjištění prodávání tabákových výrobků nezletilým – Policii ČR. Nutno vyvodit opatření stanovené školním řádem.

Alkohol

Jak řešit konzumaci alkoholu ve škole?

V případě přistižení žáka při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo na školních akcích je zaměstnanec školy povinen:

- zabránit žákovi v další konzumaci a výrobek mu odebrat

- pokud je žák ohrožen na zdraví nebo na životě - přivolat LSPP a oznámit tuto skutečnost ŘŠ nebo ZŘŠ a zákonnému zástupci
- pokud nehrozí akutní nebezpečí - oznámit ŘŠ a TU, sepsat stručný zápis o události na formulář k tomu určený s vyjádřením žáka a předat ŠMP

V případě, že je žák schopen výuky, TU ohlásí zákonnému zástupci (výchovná komise). V případě, že žák není schopen pokračovat ve výuce, TU ohlásí tuto skutečnost zákonnému zástupci ihned a vyzve jej k vyzvednutí žáka. V případě nedostupnosti zákonného zástupce oznámí ŘŠ orgánu soc. právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů.

Pokud se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálněprávní ochrany dítěte. Nutno vyvodit opatření stanovené školním řádem!

Jak řešit nález alkoholu ve škole?

V případě nález alkoholu v prostorách školy je zaměstnanec povinen:

- nepodrobovat tekutinu žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury
- uvědomit ŘŠ a uložit u něj nalezenou tekutinu
- sepsat stručný zápis o události na formulář k tomu určený a předat ŠMP

V případě zadržení alkoholu u některého žáka je zaměstnanec povinen:

- nepodrobovat tekutinu žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury
- uvědomit ŘŠ a uložit u něj nalezenou tekutinu pro případ důkazu, v případě potřeby předat přivolanému lékaři (intoxikace)
- sepsat stručný zápis o události na formulář k tomu určený (datum, čas, místo nález a jméno žáka + jeho podpis, při odmítnutí podepsání uvést tuto skutečnost do zápisu), zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ŘŠ nebo ZŘŠ
- zápis předat ŠMP, který jej uloží do své agendy

TU vyzoomí zákonného zástupce (výchovná komise), v případě opakovaného nálezu ŘŠ vyzoomí OSPOD (upozornění na možné zanedbání mravní výchovy dítěte). Nutno vyvodit opatření stanovené školním řádem!

Návykové látky

Jak řešit konzumaci NL ve škole?

V případě přistižení žáka při konzumaci NL v prostorách školy nebo na školních akcích je zaměstnanec školy povinen:

- zabránit žákovi v další konzumaci a látku mu odebrat
- sepsat stručný zápis o události s vyjádřením žáka na formulář k tomuto určený a předat ŠMP
- podle závažnosti stavu žáka posoudit, zda mu nehrozí nebezpečí
- pokud je žák ohrožen na zdraví, přivolat LSPP a zajistit nezbytnou pomoc
- pokud nehrozí akutní nebezpečí - oznámit ŘŠ a TU, sepsat stručný zápis o události na formulář k tomu určený s vyjádřením žáka a předat ŠMP

V případě, že je žák schopen výuky, TU ohlásí zákonnému zástupci (vých. komise). V případě, že žák není schopen pokračovat ve výuce, TU ohlásí tuto skutečnost zákonnému zástupci ihned a vyzve jej k vyzvednutí žáka. V případě nedostupnosti zákonného zástupce oznámí ŘŠ orgánu soc. právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů. V obou případech ŘŠ splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně - právní ochrany dítěte.

Obdobný postup bude i v případě, kdy nelze prokázat, že k intoxikaci žáka došlo ve škole. Nutno vyvodit opatření stanovené školním řádem! Rozlišit užívání NL – porušení ŠŘ, distribuce NL – trestný čin.

ŠMP poskytne v případě zájmu zákonných zástupců nebo žáka informaci o možnostech odborné pomoci.

Jak řešit distribuci NL ve škole?

V případě důvodného podezření distribuce NL v prostorách školy nebo na školních akcích je zaměstnanec školy povinen:

- oznámit tuto skutečnost vedení školy, které vyrozumí místně příslušné oddělení Policie ČR (podezření ze spáchání trestného činu) a OSPOD
- oznámit TU, který s touto skutečností seznámí zákonné zástupce žáka
- pokud je zajištěna látka, postupovat dle pokynu uvedeného níže

Jak řešit nález NL ve škole?

- a. V případě, kdy pracovníci školy **naleznou v prostorách školy** látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:
- nepodrobují látku testu ke zjištění chemické struktury
  - nález ihned informují spolu s písemným záznamem vedení školy, které vyrozumí Policii ČR
  - v případě časové překážky na straně policie za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím rukavic vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nález, obálku přelepí, přelep označí razítkem školy a svým podpisem, uschová do školního trezoru a následně předá Policii ČR
- b. V případě, kdy pracovníci školy **zadrží u některého žáka látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:
- nepodrobují látku testu ke zjištění chemické struktury
  - o nález ihned informují spolu s písemným záznamem (datum, místo a čas nález, jméno žáka a podpis – v případě odmítnutí podpisu tuto skutečnost uvést) a vyjádřením žáka vedení školy, které vyrozumí Policii ČR (ta informuje zák. zástupce žáka), zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ŘŠ nebo ZŘŠ.
  - v případě nález látky u žáka, který se jí intoxikoval, zajistit dle postupu výše uvedeného a v případě potřeby předat lékaři LSPP
- c. V případě, kdy pracovníci školy **mají důvodné podezření**, že některý z žáků má u sebe NL, postupují takto:
- vyrozumí policii ČR a zákonného zástupce žáka
  - neprovádí osobní prohlídku u žáka, čekají na příjezd Policie ČR
  - izolují žáka od ostatních a mají ho pod dohledem. Dohled zajistí zaměstnanec školy, kterého určí vedení školy

Vandalismus

Jak postupovat při vzniku škody způsobné vandalismem?

V případě zjištění škody na školním majetku:

- zaměstnanec sepíše záznam a uvědomí vedení školy o výskytu vandalismu
- v případě, že je viník znám, sepíše záznam způsobené škody (kdo – kdy – kde – jak – proč - čím), uvědomí TU, který vyrozumí zákonného zástupce žáka (výchovná komise) a vedení školy (požadování náhrady škody)
- v případě, že nedojde k dohodě se zák. zástupci o náhradě škody, vedení školy vyrozumí Policii ČR (podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy), vedení školy vyrozumí Policii ČR i v případě, že o to žádá zák. zástupce poškozeného
- v případě, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, ŘŠ oznámí OSPOD

Krádeže

Jak postupovat při nahlášení krádeže žákem?

- zaměstnanec sepíše záznam o události a jejím šetření a oznámí ŘŠ a TU
- TU oznámí zák. zástupci postiženého i zloděje
- ŘŠ hlásí policii ČR v případě, kdy nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není schopna vlastními silami domoci se nápravy
- v případě, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, ŘŠ oznámí OSPOD

Rasismus

Rasistické chování je takové, které na základě prisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaných podle biologického rasového či národnostního původu tyto příslušníky těchto skupiny hodnotí a případně (ve formě „tvrdého rasismu“) je i poškozují (Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních).

Jak postupovat při zjištění či podezření na projevy rasismu?

- Zjistit hloubku rasistických postojů jednotlivce a rozšíření těchto postojů v kolektivu
- Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit příčinu
- Okamžitě a razantně vystoupit proti intoleranci mezi žáky

V případě závažných projevů (opakovaných rasistických verbálních výpadů se závažnými dopady na psychiku žáka a na takto motivované vážnější formy násilí) informovat Policii ČR.

Vstup policie do školy

Policista se po vstupu do budovy ohlásí u ŘŠ, představí se a jasně sdělí, proč přišel, co potřebuje a na základě čeho. Svou příslušnost k policii prokazuje stejnokrojem s identifikačním číslem (kriminalista stejnokroj mít nebude), služebním průkazem, odznakem služby kriminální policie.

Škola mu poskytne vhodnou místnost. Policista požádá ŘŠ o přítomnost další osoby, což musí být pedagogický pracovník. Po celou dobu přítomnosti dítěte ve škole jsme nad ním povinováni dohledem.

Škola musí o výsledku žáka předem vyrozumět zákonného zástupce dítěte, pokud tak již neučinila PČR. To neplatí, jestliže provedení úkonu nelze odložit a vyrozumění zákonného zástupce nelze zajistit. Jestliže rodič vydá pokyn, abychom akci zadrželi do chvíle, než přijde, je nutné mu sdělit, že to ze zákona nelze.

Odvedení žáka ze školy

Policistovu totožnost lze telefonicky ověřit na pracovišti, které uvedl a služebním průkazem doložil. Jestliže odvádí dítě mladší 15 let, potom nepřijede v uniformě – bude to specialista na problematiku mládeže. Po celou dobu tohoto úkonu – odvedení, naložení do auta, převozu na služebnu, výsledku na služebně – musí být přítomna další osoba. Je na policistovi zajistit třetí osobu – třeba pedagoga nebo zástupce OSPOD. Důležité je domluvit se, kam policista dítě zase vrátí – jestli zpět do školy nebo zákonným zástupcům a také kdy.

O přítomnosti policisty ve škole vyhotoví ŘŠ zápis.

Syndrom týraného dítěte – CAN

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN – Child Abuse and Neglect). Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná.

Jak postupovat při zjištění či podezření na týrání dítěte?

Oznámení pedagogického pracovníka o zjištění či podezření na tento jev třídnímu učiteli, který kontaktuje vedení školy

- TU vede rozhovor s dítětem, respektujeme přání dítěte neoznámit skutečnost rodičům
- ŘŠ kontaktuje odborníky a situaci konzultuje s dětským lékařem, OSPOD, Policii ČR a postupuje dle jejich pokynů
- Zákon č. 359/1999Sb., o sociálně – právní ochraně dětí chrání učitele při jeho postupu na ochranu práv dítěte, je vyzván, aby v případě podezření na týrání žáka kontaktoval odborníky.
- Tento zákon také určuje povinnost institucím nahlásit případ ohrožení zdraví nebo života dítěte, a to i tehdy, když se objeví jen podezření na trestný čin

Záškoláctví

Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce nebo zletilý žák pozván doporučeným dopisem. Projedná důvod nepřítomnosti žáka a způsob omlouvání jeho nepřítomnosti a upozorní na povinnost stanovenou zákonem. Seznámí zákonného zástupce nebo zletilého žáka s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené nepřítomnosti. Provede zápis z pohovoru (Metodický pokyn MŠMT ČR Č. j.: 10194/2002-14 k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví. – příloha 1), do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem nebo zletilým žákem. Zákonný zástupce nebo zletilý žák zápis podepíše a obdrží kopii zápisu. Případné odmítnutí podpisu nebo převzetí zápisu zákonným zástupcem nebo zletilým žákem se do zápisu zaznamená.

Při počtu neomluvených hodin nad 10 hodin svolává ředitel školy školní výchovnou komisi, které se dle závažnosti a charakteru nepřítomnosti žáka účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, školní metodik protidrogové prevence, popř. další odborníci a zástupce rady školy, pokud byla zřízena.

Pozvání zákonných zástupců na jednání školní výchovné komise se provádí doporučeným dopisem. O průběhu a závěrech jednání školní výchovné komise se provede zápis, který zúčastněné osoby podepíší (Metodický pokyn MŠMT ČR Č. j.: 10194/2002-14 k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví – příloha 2). Případná neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápisu zaznamená. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu.

V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, ředitel školy zašle bezodkladně oznámení o pokračujícím záškoláctví (Metodický pokyn MŠMT ČR Č. j.: 10194/2002-14 k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví – příloha 3) s náležitou dokumentací příslušnému OSPOD nebo pověřenému obecnímu úřadu. Tato ohlašovací povinnost vychází z platné právní úpravy.

V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, pokud již byli zákonní zástupci pravomocným rozhodnutím správního orgánu postiženi pro přestupek podle ustanovení zákona, je třeba postoupit v pořadí již druhé hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR, kde bude případ řešen, jako trestní oznámení pro podezření spáchání trestného činu ohrožení mravní výchovy mládeže. Kopie hlášení o zanedbání školní docházky bude zaslána příslušnému okresnímu úřadu nebo pověřenému obecnímu úřadu.

Metody řešení šikanování

7.1.1 Šikanování jako nemocné chování (vnější pohled):

Jedná se o chování vůči jednomu nebo více žákům, které má za cíl ponížit, zastrašit či ohrozit, a vůči kterému jsou oběť nebo oběti bezmocní.

Přímé signály šikany:

- pokořující přezdívka, posměšky, nadávky, nepřátelská kritika
- nátlak na žáka (aby dal svačinu, peníze, něco donesl...)
- vyhrůžky, rvačky
- trestná činnost (někdy ji vykoná oběť na nátlak agresora)

Nepřímé signály šikany:

- při sportovních aktivitách žáci nechtějí některé děti do svého družstva
- žák má snahu se držet v blízkosti učitele, především o přestávkách (hledá bezpečí)
- žák nechce vystoupit před třídou (bojí se posměchu)
- depresivní, smutné dítě
- modřiny na těle žáka, poškozené oblečení a věci
- žák mění trasu cesty do školy, nechodí na obědy (aby mohl dříve odejít)
- vyhledává důvody pro častou absenci

7.1.2 Šikanování jako závislost (vnitřní pohled):

Další rozměr šikanování je již vnějšímu pohledu nepřístupný, jde o vzájemnou vazbu mezi agresorem a obětí. Útočník a šikanovaný jsou na sobě závislí, potřebují se, jejich chování se vzájemně posiluje. V praxi se vyskytuje nejenom oboustranná, ale i jednostranná závislost.

A to jak ze strany týraného, tak násilníka. Vztah těchto lidských bytostí je však vždy nerovnoprávný.

Ze závislostního vztahu vyplývá i kategorický požadavek, abychom **nekonfrontovali oběť s agresorem**. Oběť je paralyzovaná strachem a agresor situaci zpochybní. Je to, jako kdybychom postavili proti sobě kobru a myšku.

Často mohou působit oběť a agresor jako dobří kamarádi, ale "láska" k trýzniteli není skutečnou svobodnou láskou. Je to z velké části ponižená, vytěsněná nenávist, která čerpá sílu z hrůzy a strachu oběti." (Kolář, 2011)

7.1.3 Šikanování jako porucha vztahů ve skupině

Podle M. Koláře (2001,2005) má nákaza vztahů ve skupině svůj zákonitý vývoj.

1. stadium: zrod ostrakismu

„Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, při kterých se však ti, kdo jsou jejich terčem, necítí ani trochu příjemně. Patří sem různé urážlivé přezdívky, posměch, pomlouvání, obtěžování po telefonu, v emailech, vylučování z kolektivu. Jedná se o zárodečnou podobu šikany, která s sebou nese riziko nebezpečného vývoje. Je to stále otevřené stádium, kdy oběť ještě o nepříjemné situaci mluví a je ochotna podat informace, volá o pomoc. Ve třídě jsou žáci, kteří se oběti zastanou, jsou ochotni podat informaci a brání oběť před agresory.“

POZOR! Spouštěčem ostrakismu může být i učitel tím, že někoho upřednostňuje nebo naopak kritizuje. Děti v mladším školním věku rychle přebírají vzor chování od učitele!

Prevence: neustále stmelovat skupinu, zajišťovat, aby nikdo nebyl dlouhodobě stranou. Vhodné je zařídit, aby každý z členů skupiny mohl v něčem vyniknout.

2. stadium: fyzická agrese a přitvrzování manipulace

Ostrakizování přerůstá v drobné fyzické ústrky, např. podražení židle, strčení v řadě na oběd, píchání kružítkem, braní penálu či svačiny. Psychické útoky se rovněž stupňují, přecházejí v agresivní posmívání, tvrdší urážení, slovní zastrašování, hrubou ironii.

Příčinou může být růst napětí ve skupině, kdy okrajoví členové začnou sloužit jako „ventil“. Napětí ve skupině může být vyvoláno nadměrným tlakem na výkon a soutěživost nebo naopak přemírou nudy.

Další zdroj prohloubení šikany lze vysledovat přímo ve složení skupiny: sejde-li se více agresivních, násilnický orientovaných jedinců, je vysoká pravděpodobnost vzniku šikany.

V této fázi ve skupině ubývá žáků, kteří jsou ochotni se oběti zastat. Oběť je stále ještě otevřená a ochotna nám podat informace o dění ve třídě.

Prevence: Vytvořit pozitivně orientované jádro ve skupině, které se důsledně postaví proti fyzickým i psychickým projevům šikany a ostrakismu. Je třeba ve vzájemné diskuzi formulovat pravidla chování ve třídě, zabývat se vztahy ve třídě formou stmelovacích her a aktivit, hraní rolí, nácviku asertivity a poskytování pomoci. Každý z členů skupiny by měl dostat příležitost k vyniknutí, k úspěchu. Toto stádium stále patří do kompetence učitelů a metodika prevence.

3. stádium: vytvoření šikanujícího jádra

Není-li agresi včas bráněno pomocí pedagoga, skupina se radikalizuje. Vytváří se skupina agresorů, která již našla své oběti a systematicky a promyšleně je šikaneje. Na špici agresorů stojí vůdci, kteří mají své pomocníky. Nejdříve bývají oběťmi již dříve ostrakizovaní „outsideři“, později může být šikanován kdokoli. Šikanování se stává normou. Jedná se o zlomový moment ve vývoji šikany ve skupině. Po tomto stadiu se situace už jen zhoršuje. Tato fáze bývá nejzřetelnější, stále ve třídě existuje skupina dětí, kterým se situace nelíbí, tzv. skupina pozitivních, kteří jsou ještě pořád ochotni dát informace. Zbytek žáků pasivně přihlíží, protože jsou rádi, že tečem agrese nejsou oni, ale někdo jiný, tj. skupinu ovládá strach z agresorů.

Prevence: Podpořit zdravé jádro třídy, dávat příležitost vyniknout všem, pracovat s pravidly ve třídě, důsledně dbát na vztahově symetrickou komunikaci. Při sebemenším podezření (např. výskytu zranění) je třeba nechat situaci ve třídě odborně prošetřit.

4. stádium: šikanování se stává normou

Pokud učitel rázně neodsoudí nemocné chování agresora, šikana se dále rozvíjí a nežádoucí chování se stane „normální“. Bez odborného zásahu se tedy agresivní chování stává normou.

Šikana se tak může stát tolerovaným chováním takřka všemi členy skupiny. Členové skupiny a jejich chování se naprosto přizpůsobí agresorům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě, aktivně se účastní týrání spolužáků.

Skupina se rozdělí na dva tábory: ty, kdo ubližují, a ty, kterým je ubližováno. Tak se stane, že i mírní žáci si do „otloukánků“ bouchnou a ublíží jim, protože ve skupině platí: buď šikaneješ, nebo jsi šikanován, jiná možnost není.

Oběť bere svou roli jako nutnou a nestěžuje si, často je na šikaně závislá a neuvědomuje si, že slouží agresorovi. Oběti ubližují agresorovi pomocníci, aby se mu zavděčili, agresor sám bývá schován. Je-li obětí více, není už mezi nimi přátelství, jsou schopny se šikanovat navzájem.

K šetření tohoto stádia často dochází až na základě trestného činu, který spáchají spíše agresorovi pomocníci než hlavní agresor nebo dokonce sama oběť, která tzv. „bouchne“ a vzepře se nesnesitelným podmínkám.

Léčba: Rozkrýt tuto fázi šikany, kdy celá skupina „drží basu“, není jednoduché. V pokročilé formě šikany se totiž může zdát, že třída perfektně funguje, spolupracuje. Při sociometrických šetřeních může agresor vyjít jako sociometrická hvězda. Pokud se skupina dostane až do této fáze je třeba erudovaný a promyšlený zásah kompetentního odborníka.

5. stádium: totalita neboli dokonalá šikana

Skupina se stane modelem totalitního fungování lidské společnosti. Oběti ztratí poslední zbytky důstojnosti a možnosti k obraně. Skupina se rozdělila na dvě podskupiny: „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva takřka žádná.

Agresoři ztrácejí poslední zbytky zábran, zdraví „porobených“ členů skupiny či dokonce jejich život pro ně nemají cenu. Násilí je obecně přijímanou normou a považováno za „normální“, či dokonce za „pozitivní“ a „správné“. Jestli je obětím ublíženo nebo jsou trvale psychicky postiženy, už nikoho ve skupině nezajímá. Otroci sami a dobrovolně dělají takřka cokoli.

Léčba: Velmi obtížná stejně jako u 4. stádia. Po vyšetření situace je potřeba skupinu rozdělit.“

(Švec, Jak zlepšit vztahy v naší třídě, 2007)

Krokový scénář pro sborovnu

Je důležité zachytit šikanu v počátečním stádiu a velmi jasně vymezit hranice přijatelného chování mezi spolužáky, aby se předešlo zlomu ve 3. stádiu, kdy už je třída hierarchizovaná, ovládána strachem na straně jedné a touhy po moci na straně druhé.

1. Posouzení situace

Pokud je podezření, že by mohlo jít v konfliktu o šikanu, je třeba, abychom společně s metodikem prevence posoudili, zda jsou v dané situaci přítomny tyto **znaky šikany**:

- ❖ záměrnost
- ❖ opakovanost
- ❖ nepoměr sil
- ❖ stupňovitost a samoučelnost agrese
- ❖ bezmocnost oběti
- ❖ nepříjemnost útoku

2. Zápis prvotního kontaktu

Pedagog dostává první informaci o nemocném chování v kolektivu např. od žáka nebo od zákonného zástupce žáka, kolegy, provozního zaměstnance, a to buď ústně, nebo prostřednictvím emailu, telefonického rozhovoru, schránky důvěry apod. Pedagog zapíše do dohodnutého formuláře (viz. Příloha č.1) všechny informace, které mu oznamovatel sdělil, zaměří se pokud možno na co nejpřesnější popis nemocného chování, zapisuje z pohledu nahlašovatele: jak dlouho se tak děje, komu je ubližováno, kdo ubližuje, kdo se někoho zastává, komu to není příjemné. Zapisovatel nevstupuje do obsahu svým názorem, nepřiděluje role agresora a oběti v konfliktu, tzv. „nerozdává nálepky“, protože při pokročilejších fázích šikany se může situace jevit jinak, než by se mohlo zdát z prvních informací.

Zápis prvotního kontaktu zůstává důležitým dokumentem v průběhu celého šetření, proto by jej pedagog měl provést pečlivě a zodpovědně.

3. Šetření třídního klimatu

Provedeme pomocí projektové výuky, kterou vede třídní učitel nebo metodik prevence a dotazníku. Pomocí her a aktivit mapujeme vztahy ve třídě – třídní klima.

Postup při šetření třídního klimatu:

a) Úvodní část:

- motivační rozhovor, zahřívací aktivity, při kterých pozorujeme, jak se žáci k sobě chovají, kdo ke komu inklinuje, kdo je vyčleněný
- např. hra „**Jména**“ – žáci sedí v kruhu, každý ke svému jménu vymyslí přívlastek začínající stejným písmenem jako jeho jméno (laskavá Lenka...), každý další opakuje předešlé žáky a přidává svoje jméno s přívlastkem
- „**Přezdívky**“ – rozhovor s žáky, zjišťujeme, zda má někdo ve třídě přezdívku, kdo mu tak říká, jestli se mu líbí, nevadí mu nebo je nepříjemná. Monitorujeme chování žáků a usměrníme v případě, že by se k někomu chovali nevhodně.
- hra „**Co máme společného**“ – v kruhu, vymění si místa všichni, kdo rádi lyžují, mají rádi matematiku....
- hra „**Molekuly**“ – žáci se volně pohybují v prostoru třídy a na pokyn učitele tvoří molekuly (tj. skupiny, ve které se žáci vzájemně dotýkají – drží za ruce) podle zadané charakteristiky, např. „Molekuly utvoří ten, kdo...“: má sourozence, má kočku, zpívá si v koupelně, poslouchá hudbu, chtěl by být slavný, baví ho škola, rád maluje, apod.

b) Hlavní část:

Aktivita - „šikana X škádlení“

- Třídu rozdělíme na skupiny, každá skupina dostane velkoformátový papír a fix, papír rozdělíme na dvě části, jednu nadepíšeme „šikana“, druhou „škádlení“
- Motivace: „Vzpomeňte si na období, když jste byli malí a napište, co považujete za škádlení.“
- Úkol: запиšte konkrétní chování a činnosti, které považujete za škádlení, a které považujete za šikanu. Necháme děti pracovat, dokud budou mít nápady.
- Vysvětlíme, že škádlení by mělo být spíše příjemné a když je nepříjemné, stačí říct, aby druhý přestal. Šikana už zahrnuje chování, které se nám nelíbí a špatně se mu dá bránit.
(viz. Příloha 2)
- Pak si přečteme, co skupiny napsaly, dovysvětlíme a upravíme, aby chování bylo roztříděné správně. Dětem dáme např. červenou fixu a zadáme úkol, ať podtrhnou, co se v jejich třídě vyskytuje.

- Touto technikou získáme informace o tom, jaké nemocné chování se ve třídě vyskytuje.
- V odpovědích se nám objeví nemocné chování, které by se mělo shodovat s informacemi z prvotního kontaktu, objeví se pozitivní žáci („sluníčka“) a žáky nabízené řešení. Velmi důležitý může být právě poslední bod „Poselství“.

c) Závěr:

- otázky: Co je šikana? Co je škádlení? Jak na tebe dnešní práce ve třídě působila?
Co nového ses dověděl?

Dotazník

- každý žák by jej měl vyplnit v lavici a mít pocit bezpečí, když poskytne informace.
- Kdo chce, může se podepsat nebo necháme dotazník anonymní. Důležité je ale vědět, které dotazníky patří klíčovým žákům (značky, pořadí).
- Otázky do dotazníku:
- Co ve třídě ve vztazích funguje? Co nám ve třídě ve vztazích nefunguje? Kdo by ve třídě neměl chybět? Co by se ve třídě ve vztazích mělo změnit?
- Jako poslední bod dotazníku dáme: „Poselství“, kde žáci mohou napsat anonymní vzkaz komukoli. „Poselství“ může mít velkou vypovídací hodnotu, zvláště je-li anonymní.
- trestná činnost (někdy ji vykoná oběť na nátlak agresora)

4. Rozhovor s informátory a obětí

- provádí ŠMP + VP
- rozhovor musí být proveden tak, aby o něm ostatní nevěděli (možná pomsta agresorů)
- nedávat rady, jen vnímat
- každou výpověď ověřit
- nedávat návodné otázky, zatím nelze určit, kdo je agresor a kdo je oběť

5. Nalezení vhodných svědků

- spolupráce s informátory a oběťmi – oni nám vytipují žáky „svědky“ (!), doporučuji být velmi pozorný v rozhovorech, může vzniknout i záměna jednotlivých rolí hned na počátku při zjišťování situace,

- nevybíráme si podle svých sympatií a podle jejich chování (žáci mohou mít tzv. dvě tváře),
- důležití jsou žáci, kteří sympatizují s obětí (sympatie x nesympatie k oběti),
- rozhovor se svědky (doporučuji jednotlivě) nejlépe mezi čtyřma očima (např. po vyučování, požádat o odnesení pomůcek do kabinetu), aby ostatní nevěděli (souvisí s ochranou oběti).

6. Individuální, příp. konfrontační rozhovory se svědky

- rozhovory vedeme individuálně!
- **nesmí se konfrontovat oběti s agresorem**, ani jejich zákonní zástupci - předcházení konfliktu!
  - viz. trojrozměrný pohled® „šikana jako závislost“
  - konfrontace svědků (ale i tak max. 2 spolu) pouze při protichůdných informacích

7. Ochrana oběti

- zvýšená pozornost ve školním klimatu (třídním učitelem),
- zpřísnit dozory (ošetřit pohyb dětí na záchodech, cestě ze školy, do školy), časté nenápadné nahlížení do třídy o přestávkách),
- po dobu šetření je možné se souhlasem vedení školy nechat oběť doma,
- doporučit rodičům odborníka z PPP nebo SVP, či jiné instituce zabývající se touto problematikou (zjištění více informací).

8. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

- vnější obraz šikanování! (popis nemocného čili patologického chování)
- nutnost poskládané mozaiky informací, (důkazy, musím mít jistotu o tom, co se ve třídě děje - vztahy)
- případně konfrontace mezi nimi, konfrontace A – A (při rozporuplnosti informací opět max. 2)

9. Odhad stádia šikany

Po provedení šetření třídního klimatu a rozhovorech s jednotlivými žáky bychom měli mít základní představu, jaké jsou ve třídě vztahy. Je třeba provést odhad stádia šikany podle pěti kritérií k posouzení stádia onemocnění vztahů ve třídě.

- **Způsob chování a výpovědi svědků:** posuzujeme, zda oběti i svědci mluví otevřeně či jsou uzavření. Pokud oběti a svědci mluví otevřeně, nepopírají násilí ve třídě, soucítí s obětí, jedná se pravděpodobně o počáteční stadia šikany (tj. 1. -3. stadium) a je v kompetenci metodika prevence a ostatních pedagogů situaci řešit. Varovným signálem je neochota obětí a svědků o situaci mluvit, předstírání, že je vše v pořádku (žáci si poskytují alibi), nikdo se oběti nezastává (ze strachu před agresory) – jedná se nejspíše o pokročilé stádium šikany a je třeba odborného zásahu.
- **Závažnost a častost nemocného chování:** je třeba velmi konkrétně popsat míru brutality v agresivních projevech (po jemnějších formách následuje bití, kopání, škrčení, věšení). Dojde-li k těžkému zranění, šikana již pravděpodobně vygradovala a je v pokročilém stádiu.
- **Doba trvání nemocného chování:** trvá-li nemocné chování déle než tři měsíce, pravděpodobně už řešíme pokročilé stádium. Při přechodu na jinou školu je třeba ověřit, zda si žáci nemocné chování nepřinesli již ze školy minulé (např. při přechodu z MŠ na ZŠ, nebo při přechodu ze ZŠ na SŠ).
- **Počet obětí a agresorů:** sledujeme, zda již vzniklo šikanující jádro, ve třídě jsou vytvořené skupiny, které mají hierarchii („otroci“ a „otrokáři“). Je-li agresorů více, zřejmě se jedná o pokročilou šikanu. Dále zjišťujeme, zda existuje skupina „sluníček“ ochotných se oběti zastat.
- **Dopad šikany na oběť:** je značně individuální. Vyskytuje-li se u oběti silná úzkost až školní fobie, jedná se zřejmě o pokročilou šikanu.

10. Návrh řešení

Jestliže dojdeme k závěru, že řešíme počáteční 1. – 2. stádium šikany, může na nápravě pracovat třídní učitel ve spolupráci s metodikem prevence (rozhovory s jednotlivými žáky, se zákonnými zástupci, práce s třídním klimatem). Pokud rodiče nechtějí se školou spolupracovat a účastnit se výchovných komisí, je škola povinna hlásit jej na OSPOD příslušného obecního úřadu.

Řešíme-li zlomové 3. stádium, které je zásadní v dalším vývoji situace, je vhodné přizvat odbornou pomoc zvenčí. Pokud toto stádium není dobře zvládnuto a šikana pokračuje, může dojít k nenapravitelným škodám na psychickém i fyzickém zdraví některých žáků.

Je-li spáchán trestný čin nebo máme podezření na jeho spáchání, s největší pravděpodobností máme před sebou pokročilé stádium šikany, které už patří do rukou Policii ČR. Dále je třeba informovat sociálního pracovníka OSPOD příslušného obecního úřadu.

Šikana bývá postihována podle ustanovení trestního zákona, neboť v souvislosti s ní často dochází k páchaní trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti.

Trestné činy, které se často váží k šikanování:

- trestný čin omezování osobní svobody
- trestný čin vydírání
- trestný čin vzbuzení důvodné obavy
- trestný čin loupeže
- trestný čin ublížení na zdraví
- trestný čin poškozování cizí věci
- trestný čin znásilnění či pohlavního zneužívání

Oběť pokročilé šikany pak patří do péče psychoterapeutů či psychiatrů, případně lékařů. Dle M. Koláře dojde-li k onemocnění vztahů až do 4 – 5. stádia šikany, pak je třeba takovou skupinu více či méně rozdělit či zrušit a současně se zúčastněnými pracovat, aby pokud možno nepřenesli šikanu do nových kolektivů.

11. Výchovná komise

Za účasti vedení školy + metodik prevence (MP)+ výchovný poradce (VP) + třídní učitel (TU)+ rodiče žáka (ZZ)+ odborník (PPP, SVP, OSPOD apod.).

Odkaz na Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, čl. 7 – výchovná opatření.

12. Rozhovor se zákonnými zástupci oběti

Doporučuji:

- sejít se jiný den než jsou výchovné komise,
- sdělit zákonným zástupcům, jak jsme v dané věci postupovali (kroky řešení, závěry, domluva na dalších opatřeních, možnosti další spolupráce),
- časový horizont pro sledování situace (po týdnu, 14 dnech informovat se vzájemně o situaci – rodinné a školní klima),
- spolupráce (ochrana oběti).
- Konkrétní kontakt na instituce / konkrétní odborník zabývající se
- problematikou šikany:
- pedagogicko-psychologická poradna,
- středisko výchovné péče,
- praktický lékař.

13. Práce s celou třídou

- uzavření celé záležitosti vedením školy před všemi žáky ve třídě (VP, ŠMP, TU)
- ozdravení třídy – dlouhodobý proces
- nastavení nových funkčních pravidel např.: charta třídy (nutno dodržovat všichni, nejen žáci, ale i dospělí!)
- možnosti práce se třídou v rámci třídnických hodin (jiné aktivity zaměřené na vztahy mezi žáky ve třídě)
- třídu neustále sledovat
- TU + ŠMP informovat všechny členy pedagogického sboru (obecné informace – shrnutí případu, seznámit je s nastavenými pravidly)

- jednotnost a důslednost pedagogického sboru
- při nezastavení problematiky šikanování kontaktovat ŠMP, VP (přivolání pomoci – instituce zabývající se touto problematikou)

7.2 Základní legislativa

Přehled legislativy a základních metodických dokumentů pro oblast prevence

- Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005-2008, č.j.: 10 844/2005- 24
- Národní strategie protidrogové politiky na období 2010-2018
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010 -28
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, Č.j. MSMT- 22294/2013-1
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, č.j.: 10194/2002-14
- Metodika k prevenci a řešení kyberšikany, zveřejnilo Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti Brno, 2010
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků ve školách a školských zařízeních, č.j. 29159/2001-26
- Vyhláška 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- Novela vyhlášky 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2001 Sb.
- Zákon č.379/2005 Sb. (a jeho novelizace z roku 2009), o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů
  - Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí
  - Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých zákonů
  - Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
  - Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím
  - Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR

- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 132/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o rodině
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb. o přestupcích
- Zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů
- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů

7.3 Monitoring

Základní škola a mateřská škola Holasice, Brno - venkov

Monitoring rizikového chování ve třídách (podklady pro metodika prevence)

Třída: _____ Třídní učitelka: _____

Sledované období: **1. čtvrtletí 2021/2022**

1. **Žák ohrožený školním neúspěchem** (*uved' jméno žáka a v jakém předmětu/oblasti selhává, žák s vysokými absencemi*)
2. **Žák ohrožený rizikových chováním** (*uved' jméno žáka, kázeňské, výchovné problémy a jak jste problém řešili - např. „žák XY – nadávky spolužákovi ZŽ, domluva...“*)
3. **Práce s třídou** (*uved', co jste v rámci třídy společně řešili, např. dodržování nastavené hranice chování žáka, škádlení, záškoláctví, povinná docházka do školy...*)
4. **Co potřebujete od metodika prevence** (*uved', jakou pomoc potřebujete - jako třída, pro konkrétní dítě, pro ZZ, pro pedagoga, co by Vám pomohlo, téma, které je třeba začlenit do výuky, pro pedagoga, ZZ ...*)
5. **Akce třídy v rámci preventivních aktivit** (*uved' preventivní program, školní aktivitu/projektovou hodinu*)

7.4 Zázpis prvotního kontaktu při řešení šikany, kyberšikany

ZÁPIS Z PRVOTNÍHO KONTAKTU

1. Datum, čas: _____
2. Jméno a příjmení oznamovatele: _____
(v případě oznámení emailem, (anonym, schránka důvěry...) doložit obsah podání k tomuto zápisu)

3. Obsah sdělení:
(zapisujte jen to, co Vám je/bylo sděleno, popis nemocného chování, tj. zapisujte jen to, co Vám oznamovatel sděluje, **nevstupujte do obsahu svým postojem, názorem...**)

---

4. **Dohoda, kontakt na oznamovatele, kontakt na metodika prevence/popř. zastupující osobu**, na kterou se může oznamovatel kdykoliv obrátit.

Kontakt na oznamovatele:

Kontakt na metodika prevence/popř. zastupující osobu:

(zapisovatel bere informaci na vědomí, nic neslibuje, nebagatelizuje, nehodnotí...)

5. Podpis zapisovatele, jméno, příjmení, podpis:

Podpis oznamovatele, jméno, příjmení, podpis: *(v případě oznámení dospělé osoby)*

**Pozn.: Kopii zápisu předat oznamovateli, zápis předejte metodikovi prevence.
Zápis se provádí i při telefonickém podání oznámení.**